

การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคายอย่างยั่งยืน
ภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0
Sustainable Tourism Development of Ban Dua Folkway, Nong Khai Province
Under the Concept of 4.0 Tourism

เมษธาวิณ พลโยธี^{1*} วันชัย ทิพนัส² สุจิรา บุญจิม³ สตรีรัตน์ พุททก้อม³
Maythawin Polnyotee^{1*} Wanchai Tippanas² Sujira Boonjim³ Satreerat Phutthakom³
Corresponding Author's Email: maytpo@kku.ac.th¹

(Received: May 27, 2023; Revised: April 16, 2025; Accepted: April 22, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพแบบเจาะจง คือหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการในพื้นที่ชุมชน และเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณแบบบังเอิญ คือประชาชนในพื้นที่ จำนวน 230 คน ผลการศึกษพบว่า 1) ชุมชนมีการบริหารจัดการชุมชนเป็นอย่างดี บุคลากรในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ที่มีการแบ่งหน้าที่บริหารอย่างชัดเจน มีการจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการทุกส่วนเพื่อบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ 2) สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวของชุมชนมีจุดแข็งด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามระดับมาก มีการจัดสถานที่ท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เพียงพอ ที่พักโฮมสเตย์บริการดีและกิจกรรมมากมาย มีสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการที่โดดเด่น อีกทั้งยังคงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังมีจุดอ่อนด้านการจัดการศักยภาพทักษะของบุคลากรในชุมชน 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0 ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาศักยภาพทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4.0 การสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตส่งเสริมการท่องเที่ยว การยกระดับทักษะบุคลากร การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวภายใต้การตลาดในยุค 4.0

คำสำคัญ: วิถีชุมชนบ้านเดื่อ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยว 4.0

Abstract

The purposes of this research study were: 1) to study tourism management in the Ban Dua community-based tourism in Nong Khai Province; 2) to conduct a SWOT Analysis and examine the factors affecting the development of community-based tourism management potential; and 3) to promote sustainable community-based tourism by presenting guidelines for improving and developing potential according to the Tourism 4.0 guidelines. This research employs a mixed-method approach, utilizing purposive sampling for the qualitative sample group, which includes government agencies and entrepreneurs in the local community, and employing accidental sampling for the quantitative sample group, consisting of 230 individuals from the area. The results have shown that: 1) the community possesses

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² นักวิเคราะห์นโยบายและแผน อุทยานวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Lecturer, Tourism Industry Management, Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

² Policy and Plan Analyst, Khon Kaen University Science Park

³ Bachelor's Students, Business Administration, Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

และจำหน่าย ภายใต้เงื่อนไขปัจจัยบริบทของพื้นที่สังคม วัฒนธรรมของชุมชน และเศรษฐกิจ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนและนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพตามแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) และปัจจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาตามแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประเภทของการวิจัย** เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method)
2. **ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก** เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่ชุมชนชุมชนบ้านเดื่อ ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 427 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2566) นำมาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1967) ณ ความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนบ้านเดื่อ ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 230 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยวบ้านเดื่อ จำนวน 5 คน ได้แก่ ประธานท่องเที่ยววิถีชุมชน รองประธานท่องเที่ยววิถีชุมชน เลขานุการชุมชน ประธานโฮมสเตย์ชุมชน เซฟชุมชนและการแปรรูปอาหาร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดหนองคาย จำนวน 2 คน
3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน นำมาวิเคราะห์ด้วยปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT analysis) สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant observation) เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน อพท. (ฉบับปรับปรุงปี 2557) โดยผู้วิจัยร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนประเมินศักยภาพของชุมชนตามเป้าประสงค์ของแบบประเมินเพื่อวิเคราะห์ถึงศักยภาพของชุมชนทั้งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน การจัดการด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต การส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบอย่างยั่งยืน และแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับปัจจัยองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5A) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) สถานที่พัก (Accommodation) และกิจกรรม (Activity) เพื่อสรุปผลนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคายอย่างยั่งยืนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0
4. **การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย** การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญให้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยวิเคราะห์หัวข้อคำถามและพิจารณาประเมินค่าการให้คะแนนเพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย IOC (Item Objective Congruence Index) เมื่อได้รับผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนน IOC ของแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่เท่ากับ 0.91 คะแนน แบบสัมภาษณ์ภาคประชาชนในพื้นที่เท่ากับ

0.86 คะแนน แบบสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐเท่ากับ 0.80 คะแนน จึงทำการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขแบบสอบถามให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Cronbach's Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยผลทดสอบการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูล (Try-out) กับภาคประชาชนในพื้นที่และภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องของร่วมกับวิเคราะห์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน 40 ชุด เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่เท่ากับ 0.93 โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากในพื้นที่ (Field research) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการในพื้นที่ จำนวน 5 คน ได้แก่ ปรธาณท่องเที่ยววิถีชุมชน รงปรธาณท่องเที่ยววิถีชุมชน เลขาณุการชุมชน ปรธาณโฮมสเตย์ชุมชนและเซฟชุมชนและการแปรรูปอาหาร เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) และเลือกกลุ่มประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 230 คน ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เคยใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านเดื่อ จากการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ในการทำแบบสอบถามโดยใช้คำถามปลายปิด (Closed-end question) ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การจดบันทึก และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือต่างๆ วิเคราะห์และเขียนข้อมูลเป็นข้อความเชิงบรรยาย (Descriptive) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน อพท. (ฉบับปรับปรุงปี 2557) และแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับปัจจัยองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5A) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว(Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) สถานที่พัก (Accommodation) และกิจกรรม (Activity) นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐานการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้เกณฑ์มาตราส่วนการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) และมาตราส่วนของลิเคิร์ต (Likert scale) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสรุปผลนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคายอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันชุมชนมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการชุมชนเป็นอย่างดี บุคลากรมีส่วนร่วมกันในการพัฒนาบุคลากรสม่ำเสมอ มีการจัดการบริหารตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชนแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทุกส่วนเพื่อบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ มีการแบ่งปันและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือสมาชิก อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐในการเข้ามา มีบทบาทส่งเสริมในด้านมาตรฐานยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเดื่อ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการสนับสนุนส่งเสริมแนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันดิจิทัลแพลตฟอร์ม การสร้างระบบสารสนเทศ การสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตส่งเสริมการท่องเที่ยว การยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความทันสมัย รองรับการแข่งขันมากยิ่งขึ้น และการส่งเสริมในด้านความยั่งยืนในพื้นที่ร่วมกันกับภาคผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่และประชากรในพื้นที่ เพื่อร่วมมือช่วยกันส่งเสริมในการยกระดับศักยภาพทั้งด้านการพัฒนาทักษะบุคลากร การจัดอบรมพัฒนาทักษะของบุคลากร การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาด้านองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนสามารถยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย อย่างยั่งยืนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0 อย่างยั่งยืน

2. ผลวิเคราะห์ด้านสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 จุดแข็ง (Strengths) ชุมชนมีความเข้มแข็งเรื่องการจัดการชุมชน การพัฒนาร่วมกันในชุมชนทำได้อย่างดี การแบ่งปันและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่น ที่ตั้งที่ติดกับแม่น้ำโขงมีความสวยงามจนเกิดเป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชน และด้านผลิตภัณฑ์และบริการ พบว่า ชุมชนโฮมสเตย์ที่ได้การรองรับมาตรฐาน ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนมีการนำวัตถุดิบท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่า เอกลักษณ์ สร้างรายได้ให้กับสมาชิก

2.2 จุดอ่อน (Weaknesses) ศักยภาพด้านทักษะของสมาชิกในชุมชน พบว่า เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้ขาดทักษะในการพัฒนาเทคโนโลยีและการสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์และการทำการตลาดออนไลน์

2.3 โอกาส (Opportunities) ภาครัฐมีการเข้ามาสนับสนุนมีทุนจากทางภาครัฐส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ ศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว 1 สะพานแห่งนี้เป็นสะพานข้ามแม่น้ำโขงจากอำเภอเมืองหนองคายไปยังเมืองท่าเดื่อ ของ สปป.ลาว ช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและเดินทางข้ามประเทศเป็นโอกาสในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการขยายโอกาสทางการค้า

2.4 อุปสรรค (Threats) สภาพอากาศและฤดูกาล พบว่า หากมีฝนตกทำให้ร้านอาหารชุมชนที่เป็นจุดรองรับนักท่องเที่ยวจะสามารถรับนักท่องเที่ยวได้น้อยลงเนื่องจากในร้านมีพื้นที่ที่เป็นกลางแจ้งและไม่มีหลังคา

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว (5A) มีรายละเอียด ดังนี้

ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9

4. ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.66	0.72	มาก
2. มีการจัดสถานที่ท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น	3.56	0.60	มาก
3. ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.35	0.58	ปานกลาง
4. ความหลากหลายของประเภทการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	3.39	0.63	ปานกลาง
5. แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ	3.35	0.66	ปานกลาง
รวม	3.46	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.46, S.D.= 0.64) ประกอบด้วย ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.66, S.D.= 0.72) การจัดสถานที่ท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.56, S.D.= 0.60) ความหลากหลายของประเภทการท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.39, S.D.= 0.63) แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.35, S.D.= 0.66) ความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.35, S.D.= 0.58) ตามลำดับ

5. ศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เส้นทางในการคมนาคมขนส่งมีมาตรฐานสะดวกสบาย	3.57	0.67	มาก
2. แหล่งท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถเพียงพอ	3.35	0.67	ปานกลาง
3. มีระบบขนส่งสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	2.97	0.76	ปานกลาง
4. มีสถานที่ให้บริการทางคมนาคม เช่น ปั้มน้ำมัน จุดพักรถ	3.27	0.60	ปานกลาง
5. แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายสร้างการรับรู้ในการเข้าถึงชุมชน	3.36	0.71	ปานกลาง
รวม	3.30	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.68) ประกอบด้วย เส้นทางในการคมนาคมขนส่งมีมาตรฐานสะดวกสบาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.67) แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายสร้างการรับรู้ในการเข้าถึงชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.68) แหล่งท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.67) สถานที่ให้บริการทางคมนาคมท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.60) ระบบขนส่งสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

6. ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ร้านค้าของที่ระลึกมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	3.69	0.77	มาก
2. มีร้านอาหารสำหรับบริการที่หลากหลายและเพียงพอ	3.56	0.63	มาก
3. มีจุดบริการ/ศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	3.45	0.61	ปานกลาง
4. มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำสะอาด ไฟฟ้า สัญญาณโทรศัพท์ที่เหมาะสม	3.58	0.61	มาก
5. มีห้องสุขาในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและสะอาด	3.29	0.65	ปานกลาง
รวม	3.51	0.65	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.65) ร้านค้าของที่ระลึกมีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.77) ร้านอาหารสำหรับบริการที่หลากหลายและเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.63) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำสะอาด ไฟฟ้า สัญญาณ โทรศัพท์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.61) จุดบริการ/ศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.61) ห้องสุขาในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและสะอาด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

7. ศักยภาพด้านสถานที่พัก (Accommodation)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสถานที่พัก (Accommodation)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ที่พักมีความสวยงาม สะอาด	3.66	0.70	มาก
2. ที่พักมีราคาที่เหมาะสม	3.35	0.58	ปานกลาง
3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่รับรองความต้องการ เช่น อินเทอร์เน็ต กาน้ำร้อน ไม้กวาด เครื่องทำน้ำอุ่น ตู้เย็น เป็นต้น	3.64	0.62	มาก
4. ที่พักมีระบบความปลอดภัยที่น่าเชื่อถือ	3.34	0.56	ปานกลาง
5. มีการบริการดีเช่น พนักงานมีอัธยาศัยดีมีความพร้อมในการบริการ	3.78	0.75	มาก
รวม	3.55	0.64	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าศักยภาพด้านสถานที่พัก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 3.55$, S.D.= 0.64) มีการบริการดี เช่น พนักงานมีอัธยาศัยดีมีความพร้อมในการบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.75) ที่พักมีความสวยงาม สะอาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D.= 0.70) สิ่งอำนวยความสะดวกที่รับรองความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D.= 0.62) ที่พักมีราคาที่เหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$, S.D.= 0.58) ที่พักมีระบบความปลอดภัยที่น่าเชื่อถือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D.= 0.56) ตามลำดับ

8. ศักยภาพด้านกิจกรรม (Activity)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านกิจกรรม (Activity)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง	3.63	0.68	มาก
2. มีการจัดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น	3.56	0.71	มาก
3. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.52	0.69	มาก
4. กิจกรรมมีความน่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.47	0.61	ปานกลาง
5. ราคาที่เหมาะสมกับค่าทำกิจกรรม	3.31	0.62	ปานกลาง
รวม	3.50	0.66	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่าศักยภาพด้านกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.66) ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D.= 0.68) มีการจัดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D.= 0.71) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D.= 0.69) กิจกรรมมีความน่าสนใจ ดึงดูดนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D.= 0.61) ราคาที่เหมาะสมกับค่าทำกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, S.D.= 0.61) ตามลำดับ

9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาพรวมผลสรุปคะแนนรวมการประเมินชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ฉบับปรับปรุงปี 2557 โดยพื้นที่ท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย พบว่าการบริหารจัดการ เศรษฐกิจ สังคมคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม ชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนพร้อมยกระดับคุณภาพชีวิต ร่วมกับการมีส่วนร่วมและส่งเสริมการพัฒนาทักษะของบุคลากรในพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี มีเป้าหมายและแนวทางในการจัดสรรรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชนและผลักดันสินค้าเข้าสู่ตลาดออนไลน์และออฟไลน์ เช่น การนำเอาวัตถุดิบท้องถิ่น ลูกมะเดื่อมาเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งมีการบริการที่พักและโฮมสเตย์ สร้างสรรค์กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เช่น กิจกรรมพายชั้บอร์ดิในแม่น้ำโขง การทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งเป็นจุดเด่นทางการค้าและการขยายโอกาสในการสร้างรายได้ที่เป็นระบบและยั่งยืน

10. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชน อย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด 4.0

จากการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด 4.0 สามารถวิเคราะห์และนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนี้

10.1 ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4.0 ควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เช่น การนำเทคโนโลยีเข้ามาแบ่งเบาภาระของนักท่องเที่ยวในพื้นที่จะ การใช้แอปพลิเคชันแพลตฟอร์มที่ระบุข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว อาจทำให้ทราบถึงโอกาสด้านการเข้าถึงข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวต้องการ

10.2 การสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาการสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ เช่นการสร้างเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ทางช่องทางโซเชียลมีเดียออนไลน์ การพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำสื่อออนไลน์ เพื่อดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว

10.3 การยกระดับทักษะบุคลากรด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมสู่การท่องเที่ยว ควรมีการส่งเสริมการยกระดับการพัฒนาบุคลากรในชุมชน เช่น การจัดอบรมพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี ด้านการบริการนักท่องเที่ยว อีกทั้งชุมชนควรพัฒนาการยกระดับการบริหารจัดการชุมชน เช่น การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชน การส่งเสริมแนวทางการมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่สู่ความยั่งยืน

10.4 การส่งเสริมสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำการตลาดออนไลน์ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ การขยายช่องทางการจำหน่าย ควรมีการส่งเสริมพัฒนาฐานข้อมูลสินค้าและบริการให้นักท่องเที่ยวรับรู้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ จังหวัดหนองคาย สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ ส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชนในที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ และประชากรทั่วไป ปัจจุบันชุมชนมีการบริหารจัดการชุมชนเป็นอย่างดี บุคลากรมีส่วนร่วมกันเป็นอย่างดี มีการพัฒนาบุคลากรสม่ำเสมอ มีการจัดการบริหารตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชนแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการทุกส่วนเพื่อบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ มีการแบ่งปันและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับช่วยเหลือสมาชิกหน่วยงานภาครัฐเข้ามา มีบทบาทส่งเสริมในด้านมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเดื่อ หนองคาย ร่วมกันกับภาคผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่และประชากรใน แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังคงมีจุดอ่อนในด้านบุคลากรในชุมชน ดังนั้นส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชนในที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเดื่อ และประชากรทั่วไปในชุมชนบ้านเดื่อ ควรมีการสร้างความร่วมมือทั้ง 3 ภาคส่วนในการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยววิถีบ้านเดื่อสู่การพัฒนาการเพิ่มทักษะ

ของบุคลากรเพื่อการพัฒนาพื้นที่ เช่น การจัดตั้งการประชุม การร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ที่ชัดเจน การร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาชุมชน การสะท้อนผลทั้งด้านบวกและลบของชุมชนเพื่อประเมินศักยภาพในส่วนข้อบกพร่องที่ต้องการแก้ไขให้พัฒนาในอนาคตได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dodds (2016) เรื่อง "การระดมความรู้: การกำหนดองค์ประกอบสำคัญเพื่อความสำเร็จและสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน" (Mobilizing Knowledge: Determining key elements for success and pitfalls in developing Community Based Tourism) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการที่เอื้อต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การให้ชาวบ้านในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนและเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการจัดการการท่องเที่ยวให้กับชุมชน 2) ความร่วมมือและสร้างพันธมิตรเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าไปสู่ตลาดในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน 3) การจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสมาชิกในชุมชน และ 4) การกำหนดเป้าหมายทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและด้านชุมชน เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้สอดคล้องกับค่านิยมของชุมชน

2. สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และองค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวบ้านเตื่อ จังหวัดหนองคาย

แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีความสวยงาม ท่าเลที่ตั้งติดกับแม่น้ำโขงจนเกิดเป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชน มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่น สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมลุ่มแม่น้ำโขงได้เป็นอย่างดี มีโฮมสเตย์ที่ได้การรองรับมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งมีการนำวัตถุดิบท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นของที่ระลึกเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนขยายโอกาสด้านการค้า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากมีพื้นที่อาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว มีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว 1 ช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและเดินทางข้ามประเทศ อีกทั้งภาครัฐมีนโยบายในการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิก นำไปสู่การบริหารจัดการและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิป จันทรสุริย์, จักรภัทร ประจักษ์ และ ชมาพร สุขทวี (2564) ศึกษาเรื่อง "แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านสาขลา จังหวัดสมุทรปราการ" ผลการศึกษา พบว่าสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมนิยม วิถีชีวิตที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น แต่เนื่องด้วยกิจกรรมส่วนใหญ่ของชุมชนต้องอาศัยพื้นที่ริมแม่น้ำและพื้นที่กลางแจ้งในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดอุปสรรคด้านสภาพอากาศและฤดูกาล พบว่า ช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ซึ่งทำให้อุณหภูมิของน้ำเย็นลงเนื่องจากเป็นหน้ามรสุมฤดูฝน นอกจากนี้พบว่าปัญหาจุดอ่อนของชุมชนได้แก่ จำนวนสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้ขาดทักษะในการพัฒนาเทคโนโลยีและการสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์การตลาดออนไลน์ ควรมีการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการตลาดในรูปแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประภา สมณภงษ์ (2560) ศึกษาเรื่อง "แนวโน้มและตลาดการท่องเที่ยว 4.0 ประเทศไทย" ซึ่งนโยบายของภาครัฐบาลเรื่องประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ที่เน้นการตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) ซึ่งถือว่าการเปิดกว้างทางความคิด การมีส่วนร่วม มีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่ทำให้ลูกค้ามีการติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้ตลอดจนการค้นหา ข้อมูล ชื้อ ขาย สินค้าและบริการที่ไร้พรมแดน ส่งผลให้ผู้ประกอบการยุคนี้สามารถ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องในการทำการตลาดรูปแบบใหม่ในอนาคต

3. แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด 4.0

3.1 ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4.0 ปัจจุบันทางชุมชนยังไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาใช้ในพื้นที่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานภาครัฐสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายมีการพัฒนานำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว 4.0 สนับสนุนการทำแอปพลิเคชันที่ระบุข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคาย ที่ครอบคลุมภาษาที่หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยว 4.0 ที่เข้ามาช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวของชุมชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การท่องเที่ยวได้ง่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว (ประชาชาติธุรกิจ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์ (2561) ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการสื่อสารกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยุคประเทศไทย 4.0” พบว่า การใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสร้าง ภาพลักษณ์ความเป็นไทย ภายใต้องค์ประกอบของการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 4 องค์ประกอบ (TOUR Model) ได้แก่ นักท่องเที่ยว (T: Tourism) การสร้างความแตกต่าง (O: Opposite) การเข้าถึงข้อมูล (U: Ubiquitous) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (R: Response)

3.2 การสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวของบ้านเดื่อที่มีอัตลักษณ์ที่น่าสนใจ ทำให้ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจและร่วมมือในด้านการส่งเสริมเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านตลาด ด้าน การจัดการชุมชน แต่อย่างไรก็ตามทางชุมชนยังขาดการสร้างข้อมูลส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากจุดอ่อนด้านบุคลากรในการ สร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตมีจำนวนน้อยราย ข้อมูลอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นภาษาไทยทั้งหมด ซึ่งไม่สอดคล้องกับการรองรับ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ที่มีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงเสนอให้มีการบูรณาการทุกภาคส่วนด้วยประยุกต์ Digital Tourism ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดการดำเนินการการท่องเที่ยว 4.0 เพื่อช่วยยกระดับประสบการณ์นักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวก ให้บริการข้อมูลที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

3.3 การยกระดับทักษะบุคลากรด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปัจจุบันทาง ชุมชนมีจุดแข็งการบริหารจัดการชุมชน การมีส่วนร่วมกันพัฒนาพื้นที่ชุมชน การแบ่งปันและกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม แต่ อย่อย่างไรก็ตามพบว่ายังคงมีจุดอ่อน ด้านสมาชิกในชุมชน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและจำนวนประชากรนักท่องเที่ยว ความหมายในพื้นที่มีจำนวนน้อยราย คนในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นหลักทำให้ขาดบุคลากรและผู้ที่มีทักษะใน ด้านเทคโนโลยี จึงเสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยการจัดอบรมพัฒนาทักษะบุคลากรทางการ ท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ รุ่งเรือง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอ่าววังแซ่ และภูซ่องคำ ตำบลแก้งเต็ง อำเภอภูซ่อง จังหวัดอุบลราชธานี” ผลวิจัย พบว่า องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้เพิ่ม ทักษะบุคลากรในองค์กร องค์ประกอบที่ 2 การรวมกลุ่มเป็นองค์กรของชุมชน องค์ประกอบที่ 3 อัตลักษณ์ของชุมชนองค์ประกอบที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชน องค์ประกอบที่ 5 การจัดการท่องเที่ยว และองค์ประกอบที่ 6 การเป็นชุมชนที่มี เอกภาพแบบพอเพียง มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลายมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาขับเคลื่อนองค์กรของตนเอง

3.4 การส่งเสริมสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวภายใต้การตลาดการท่องเที่ยว 4.0 ชุมชนมีโอกาสการ ขยายการค้าในอนาคตเนื่องจากทำเลที่ตั้งติดกับแม่น้ำโขงมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นจน เกิดเป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชน ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนมีการลดต้นทุนวัตถุดิบด้วยการนำเอามาเผื่อพืชท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิด คุณค่าสร้างสรรค์สินค้าออกจำหน่ายสู่ตลาดทั้งพื้นที่โซเซียลมีเดียออนไลน์และออฟไลน์หน้าร้านสร้างรายได้ให้ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุประภา สมณภักษ์ (2560) ศึกษาเรื่อง “แนวโน้มและตลาดการท่องเที่ยว 4.0 ประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่าจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและนโยบายของภาครัฐบาลในเรื่องประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ทำให้ เกิดการตลาดท่องเที่ยว รูปแบบใหม่ที่เน้นการตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) ที่เป็นการเปิดกว้างทางความคิดและการมีส่วนร่วม ทางการค้า แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันศักยภาพด้านการส่งเสริมสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวภายในชุมชนยังมี จุดอ่อนด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในส่วนสินค้าที่ยังไม่มากพอ โดยเฉพาะการทำการตลาดออนไลน์ทั้งด้านการ ประชาสัมพันธ์ การขยายช่องทางจำหน่าย จึงเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้การตลาด 4.0 ของ Kotler, Kartajaya and Setiawan (2017) ที่ได้อธิบายลักษณะของการตลาด 4.0 ไว้ว่า การตลาด 4.0 เป็นยุคที่สินค้าต้องเปิดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้มี

โอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กัน ปฏิสัมพันธ์กันบนพื้นที่ Social โดยรูปแบบของการสื่อสารจะเปลี่ยนไปหลายมิติ ดังนี้

- 1) Aware - Appeal - Ask - Act - Advocate (ให้รู้จัก ทำให้รู้สึกชอบ จูงใจให้ชักถามเพิ่มเติม ตัดสินใจซื้อ และกลายเป็นผู้สนับสนุนตราสินค้า
- 2) มีการใช้คำหลักในการทำการตลาด (Keyword based marketing) คือ การตลาดโดยใช้คำหลักเพื่อให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายค้นหาข้อมูลของตราสินค้า
- 3) เป็นการตลาดที่ให้ความสำคัญแก่มนุษยชาติ (People-based marketing) โดยแบ่งคนออกเป็นกลุ่มตามลักษณะ รูปแบบในการดำเนินชีวิต ความสนใจ ความต้องการ เครื่องมือที่ใช้คือ สื่อสังคมออนไลน์ (Social media)
- 4) เป็นการตลาดบนพื้นฐานพฤติกรรมของผู้บริโภค (Behavior-based marketing) ที่ใช้การติดตามพฤติกรรมที่ตรวจจับประวัติการติดต่อสอบถาม (Contact history) ประวัติการซื้อสินค้า (Purchase history) ตลอดกระบวนการหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจซื้อ (Customer journey)
- 5) เป็นการตลาดเชิงปฏิสัมพันธ์ (Engagement marketing) ด้วยการสนทนากับนักท่องเที่ยวบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ทำให้เจ้าของตราสินค้าได้รับรู้ความพึงพอใจที่มีต่อสินค้า

สรุปผลการวิจัย

ชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเตื่อ จังหวัดหนองคายมีการบริหารจัดการชุมชนเป็นอย่างดี บุคลากรมีส่วนร่วมกัน ในชุมชนเป็นอย่างดี มีการจัดการบริหารตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชนแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทุกส่วนเพื่อบริหารจัดการอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ อีกทั้งสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันของชุมชนมีจุดแข็งด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามระดับมาก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกร้านค้าของที่ระลึกมีสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนอยู่ในระดับมาก ที่พักอยู่ในระดับมาก กิจกรรมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ตามชุมชนยังมีจุดอ่อนด้านการจัดการ จึงเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนภายใต้แนวทางการท่องเที่ยว 4.0 ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล 4.0 การสร้างข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตส่งเสริมการท่องเที่ยว การยกระดับทักษะบุคลากรด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวภายใต้การตลาดการท่องเที่ยว 4.0

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเน้นการพัฒนาชุมชนให้มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ สร้างตราสินค้าท่องเที่ยว (Destination branding) สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่กระตุ้นเศรษฐกิจเข้ามาใช้ในพื้นที่เพื่อความเป็นระเบียบและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยว 4.0
2. ควรศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวด้านการใช้เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การตลาดที่เจาะกลุ่มเป้าหมายออนไลน์ (Digital marketing) ช่องทางสื่อสารสัมพันธ์ การติดต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านเตื่อ จังหวัดหนองคาย
3. ควรมีการส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีการท่องเที่ยวของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติจริงด้วยตนเอง
4. ควรมีการหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพฯธุรกิจ. (2560). ททท.ดัน “ท่องเที่ยว 4.0” เคลื่อนเศรษฐกิจ. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/756663>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีเก๋ไก๋อย่างยั่งยืน. สืบค้นจาก <https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). 9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://thai.tourismthailand.org/Articles/9tat>.
- ณัฐกานต์ รุ่งเรือง. (2559). องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และภู่อิงคำ ตำบลแก้งเต็ง อำเภอภูซำวุ่น จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(2), 198 - 213.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2561). เทรนด์ท่องเที่ยวปี 2018 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-95925>.
- พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์. (2561). นวัตกรรม การสื่อสารกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการนวัตกรรม สื่อสารสังคม*, 6(12), 200-210.
- สุประภา สมนึกพงษ์. (2560). แนวโน้มและตลาดการท่องเที่ยว 4.0 ประเทศไทย. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/110248>.
- สุมาลี โพธิ์พยัคฆ์. (2562). “บ้านเดื่อ” จากหมู่บ้านเกษตรริมโขง สู่มุมบ้านท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/DMmTF>.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2566). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน). สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 – 2570 (ฉบับประชาชน). สืบค้นจาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/download/article/article_20230327145011.pdf
- อธิป จันทรสุริย์, จักรภัทร ประจักษ์ และ ชมาพร สุขทวี. (2564). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านสาขลา จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(2), 127-143.
- Dodds, R. (2016). Mobilizing knowledge: determining key elements for success and pitfalls in developing community-based tourism. *Current Issues in Tourism*, 4,1547-1568.
- Kotler, P., Kartajaya, H., and Setiawan, I. (2017). *Marketing 4.0 - Moving from Traditional to Digital*. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.